

Tragican Badnji dan u Kosovskoj Kamenici

I BOGA BI DA UBIJU SRBIMA

SAOPSTENJE ZA JAVNOST SA MIRNOG PROTESTA PREDSTAVNIKA SRPSKE NACIONALNE ZAJEDNICE U KAMENICI

Dana 06.01.2002.godine u Kosovskoj Kamenici je u teroristickom aktu, od podmetnute eksplozivne naprave na vrata svoje kuce, izgubio zivot Dragoljub Markovic-Gare (36), otac troje maloletne dece. Ovo ubistvo je kulminacija agresivnog ponasanja pripadnika albanske nacionalne zajednice nad pripadnicima srpske nacionalne zajednice.

Nazalost, niko nije shvatio dovoljno ozbiljno upozorenja koja su upucivana svakodnevno od strane predstavnika srpske nacionalne zajednice da se nasilju stane na put i desilo se najgore. Ubijen je Srbin, starosedeoc Kosovske Kamenice ciji su preci udarili temelje ovom mestu. Cilj teroristickog napada je jasan. Razbijanjem srpskog jezgra Kosovske Kamenice doci ce do iseljavanja Srba sto ce dovesti do etnickog ciscenja.

Na Bozic, najradosniji pravoslavni praznik, koji je u Kosovskoj Kamenici pretvoren u najtuzniji (s razlogom jer se nastoji da se u Srbima ubije i njihov Bog) sahranjen je Dragoljub Markovic-Gare. Preko 1500 ljudi je u nemom bolu, dostojanstveno, ispratilo svog sunarodnika do vecnog boravista.

Danas, 08.01.2002. godine predstavnici srpske nacionalne zajednice su se okupili na miran protest u crkvenoj porti u Kosovskoj Kamenici. Pozvali su da im se pridruze svi Srbi koji rade u privremenim institucijama samouprave i koji su do sada uporno pokusavali da uspostave multietnicku administraciju ali bez uspeha. Svi su se pridruzili. Pripadnici kosovske policijske sluzbe su odlucili da do daljeg ne odlaze na posao. Ucesnici mirnog protesta su otisli do mesta gde je podmuklo ubijen Dragoljub Markovic-Gare, zapalili svece za pokoj dusi pokojnika i odali postu nevino stradalom Srbinu. Institucijama privremene samouprave upuceni su zahtevi:

1. Da se otkriju pocinioci poslednjeg teroristickog akta u Kosovskoj Kamenici ali i svih ranije ucinjenih nedela;
2. Da se postave kontrolni punktovi: 1 na pocetku srpske ulice u Kosovskoj Kamenici, 1 kod mosta na Krivoj reci u Kosovskoj Kamenici, 1 kod trafostanice preko reke u Kosovskoj Kamenici, 1 kod stare autobuske stanice u Kosovskoj Kamenici, 1 iznad veterinarske stanice u Kosovskoj Kamenici;
3. Da se za saobraćaj zatvori srpska ulica iza srpske ambulante;
4. Da se srpska ambulanta fizicki obezbedjuje 24 casa zbog opasnosti od podmetanja eksplozivnih naprava;
5. Da se uspostave pesacke patrole u svim ulicama u Kosovskoj Kamenici nastanjenim Srbima i glavnim ulicama kojima prolaze, kao i u Koretinu;
6. Posebno treba obezbediti predeo srpske skole i prilazne puteve skoli;
7. Obezbediti propusnice za nesmetano kretanje jednom lekaru, medicinskoj sestri i vozacu za hitne intervencije tokom policijskog casa.

Srbi ce sirom opstine organizovati svakodnevno mirne proteste sve dok se ne rasvetle svi slucajevi ubistava, kidnapovanja, paljenja i unistavanja srpske imovine, kamenovanja vozila, kradje stoke...

Protesti se nastavljaju.

Istraga policije Ujedinjenih Nacija

UNMIK: SMRT SRBINA BILA SLUCAJNA

Pristina, 8. januara (Tanjug)

Policija Ujedinjenih nacija na Kosmetu saopstila je danas da je smrt Srbina Dragoljuba Markovica, koji je na Badnji dan poginuo u eksploziji rucne bombe u Kosovskoj Kamenici, bila slucajna.

Prema saopstenju portparola policije UN Barija Flecera, Markovic je slucajno aktivirao rucnu bombu koja je eksplodirala na ulazu u njegovu pekaru u Kosovskoj Kamenici i usmrtila njega, a ranila jos jednog Srbina.

"Istraga je utvrdila da je rucna bomba pripadala zrtvi", navodi se u saopstenju, uz objasnjenje da je Markovic neoprezno rukovao eksplozivnom napravom.

Posle incidenta, za koji se prvobitno mislilo da ima etnicku pozadinu, medjunarodne snage na Kosovu su pojacale mere bezbednosti u Kosovskoj Kamenici, gradu udaljenom oko 50 kilometara istocno od Pristine.

Posle ubistva Srbina u Kosovskoj Kamenici

KFOR POJACAO BEZBEDNOST

Pristina, 7. januara (Tanjug)

Pripadnici medjunarodnih mirovnih snaga pojacali su mere bezbednosti na Kosovu i Metohiji posle jucerasnjeg ubistva Srbina u Kosovskoj Kamenici koji je stradao od podmetnute bombe, saopstio je portparol Daz Slaven.

Dodatne patrole upucene su u etnicki mesovitu Kosovsku Kamenicu, udaljenu oko 55 kilometara istocno od Pristine.

Policijski cas, koji je dosad bio na snazi od ponoci do jutra, produzen je za sest casova i sada ce trajati od 17 do pet casova.

Nedeljna eksplozija, u kojoj je stradao 33-godisnji Dragoslav Markovic, bila je jedan iz serije napada na Srbe izvedenih proteklih dana u Kosovskoj Kamenici.

Na desetine Srba ubijeno je na Kosovu i Metohiji, a vise od dvesta hiljada je napustilo tu juznu srpsku pokrajinu od dolaska medjunarodnih mirovnih snaga, sredinom 1999. godine, koje jos nisu uspele da im osiguraju zastitu od napada pripadnika vecinskog albanskog stanovnistva.

ZBOG SAJKACE PRETUCEN SRBIN

Gnjilane, 5. januara

U selu Binac kod Vitine usred bela dana pretucen je sezdesetogodisnji Borko Milkic.

Povodom tog incidenta, koji se dogodio poslednjeg dana minule godine, predstavnik Kfora na sastanku sa liderima srpskih sela u Vrbovcu, rekao je da je Milkica pretukla grupa albanskih mladica zbog toga sto je na glavi imao kapu sajkacu, kakvu inace redovno nose starije osobe u ovom kraju.

Udarcima po glavi i telu i sutiranjem nanete su mu bolne povrede. Kfor je ujedno saopstio da se traga za pociniocima ovog napada. (Tanjug)

Valenten zadovoljan u prosloj godini

KFOR OBAVIO DOBAR POSAO

PRISTINA (Beta) - Komandant Kfora, francuski general Marsel Valenten, ocenio je juce kao najveći politicki uspeh medjunarodne administracije na Kosovu odrzavanje "prvih demokratskih izbora" i drastico opadanje nivoa nasilja i da je to rezultat saradnje sa narodom i institucijama u pokrajini.

"Nakon izbora, gradjani Kosova su dosli u poziciju da odbace nasilje, dok su izgledi za uspostavu demokratije i razvoj veci nego u proteklom periodu nesloge i straha", rekao je Valenten na novogodisnjem prijemu u Pristini.

Sumirajuci ucinak medjunarodnih snaga na Kosovu u prosloj godini, Valenten je ocenio da one mogu da budu ponosne na ostvarene rezultate, da njeni pripadnici zasluzuju sve pohvale, kao i bivsi civilni administrator Hans Hakerup.

Komandant Kfora je ukazao da ne treba zaboraviti na Hakerupov doprinos uspostavljanju demokratskog Kosova i cinjenicu da je on bio prisutan u kriticnim fazama i prilikom donosenja vaznih odluka.

Ruski general o situaciji na Kosmetu

STABILNIJE, ALI NEPREDVIDIVO

MOSKVA (Tanjug) - Komandant ruskog vojnog kontingenta na Kosmetu general-major Nikolaj Krivencov izjavio je juce da je situacija u pokrajini sada mimija, ali se ne moze predvideti sta ce ekstremisti uraditi na prolece.

Prema njegovim recima, sada na Kosovu vladaju velike hladnoce i palo je mnogo snega, ali nije isklucena mogucnost da se na prolece aktiviraju ekstremisticke snage.

Isticuci da ruski mirotvorci daju znacajan doprinos stabilizaciji i normalizaciji situacije na Kosovu, Krivencov je u izjavi agenciji RIA-Novosti konstatovao da su znatno poboljsani odnosi sa mirotvorcima iz zapadnih zemalja na svim nivoima - od komandanta Kfora Marsela Valentena i komandanata kontingenata drugih drzava, do obicnih vojnika.

Prema recima ruskog generala, predstavnici zemalja

NATO isticu visoki profesionalizam ruskih vojnika i oficira, a americki i francuski mirotvorci nastoje da idu u patrole upravo sa Rusima.

Dobri sa Srbima

On je ukazao da su odnosi ruskih vojnika sa srpskim stanovnistvom tradicionalno dobri i ocenio da se poboljsava i odnos Albanaca prema Rusima. Vise nema slucajeva da se Albanci agresivno ponasaju prema ruskim vojnicima, rekao je komandant. On je, takodje, saopstio da ruska vojna bolnica u Kosovu Polju nastavlja da pomaze stanovnistvu. Samo od pocetka godine ruski lekari su primili oko 100 pacijenata - Srba i Albanaca. Njima se za pomoc obracaju i strani vojnici.

Milovan Coguric o stanju na jugu Srbije

PROVOKACIJE IZ PRAVCA KOSOVA

BUJANOVAC - Situacija na jugu Srbije je i dalje dosta slozena, ocenio je juce u bujanovackom Pres-centru clan Koordinacionog tela za jug Srbije i savezni sekretar ministarstva odbrane Milovan Coguric.

Po njegovim recima pogorsanje situacije u Makedoniji, narocito u Lojanu, kao i provokacije koje dolaze s kosovske strane preko administrativne linije prema policiji i vojsci na jugu Srbije govore u prilog tome. Coguric je rekao da mesetarenje nekih od komandanata "OVPMB" koji su s Kosova i Metohije i iz Makedonije dolazili na jug Srbije i okupljali svoje istomisljenike govore u prilog tome.

"Nadam se da ce politicko krilo Albanaca preovladati u ovoj oblasti i da ce to radikalno krilo morati da se povuce, pa u

prilog tome ide i poziv drzave postenim Albancima da ucestvuju u izgradnji zajednickog zivota i medjusobnog poverenja u regionu jer je militantno razmisljanje vec prevazidjeno" -rekao je Coguric i podsetio novinare da je jutros održan 480. sastanak Koordinacionog tela od 16. decembra prethodne godine do sada.

Milovan Coguric je u ime saveznog ministarstva odbrane urucio Zahvalnice za izuzetno jacanje odbrambenih sposobnosti SRJ i doprinos resavanju krize na ovom podrucju predsednicima opstina Bujanovac i Medvedja Stojanci Arsicu i Slobodanu Draskovicu, predstavnicima policije i vojske i nacelniku odseka za odbranu opstine Presevo Redzepi Redzepiju.

Priznanja novinarima

Za profesionalno izvestavanje i doprinos da istina odmah prodre u svet sto je takodje veliki doprinos u resavanju krize na jugu Srbije mirnim putem rekao je Coguric zahvalnice su dobili Pres-centar u Bujanovcu, dopisništvo RTS-a u Vranju, Radio televizija Vranje, Radio Bujanovac, Srpski venac iz Bujanovca i novinari i dopisnici drugih redakcija Zivota Matic, Vojkan Ristic i Ljiljana Stojanovic.

KFOR UHAPSIO ZAMENIKA PREDSEDNIKA OPSTINE KOSOVO POLJE

Bresje, 7. januara (Beta)

Vojnici norveskog kontingenta Kfora uhapsili su zamenika predsednika Opstine Kosovo Polje Svetislava Grujica pod optuzbom da je vatrenim oruzjem ugrozio zivot najmanje jedne osobe, saopstio je danas Kfor. Grujic je prebacen u pristinski zatvor i odredjen mu je pritvor u trajanju od najmanje mesec dana.

KOSOVO BEZ STRUJE, DVOJE SMRZnutIH

Pristina, 7. januara (Tanjug)

Dve osobe umrle su na Kosovu od posledica hladnoce u protekla dva dana, snabdevanje elektricnom energijom je dramatično pogorsano i ocenjuje se da je malo izgleda da se stanje popravi.

Jedna zrtva je stradala od zime u regionu Djakovice, dok je druga izgubila zivot u regionu Mitrovice, prenosi albanska agencija ATA, ne navodeci detaljnije podatke.

Agencija je javila da zbog prekida rada tri generatora kosovskih elektrana, u subotu u Pristini i u mnogim mestima na Kosovu i Metohiji uopste nije bilo struje, a juce su domacinstva imala struju u intervalima koji nisu bili duzi od cetiri sata. Temperature su veoma niske i visina snega u podrucju Sare dostigla je visinu od dva metra.

"Koha ditore" o izboru predsednika Kosova

LEGALNO, ALI NE I LEGITIMNO

PRISTINA (Beta) - Kosovska stampa na albanskom jeziku ocenjuje da izbor predsednika i vlade Kosova zakazan za 10. januar moze biti legalan, ali ne i legitiman.

Dnevnik "Koha ditore" ocenjuje da ako ne bude dogovora izmedju albanskih politickih stranaka, vec predsednika Kosova i vladu budu izabrala jedna albanska politicka partija i poslanici Srba, te institucije ce biti samo legalne, ali ne i legitimne.

Taj list dodaje da mnoge politicke stranke na Kosovu sumnjaju da ce predsednik Kosova, ako bude izabran 10. januara, biti legitiman, kao i da su izgledi za albansko pomirenje u vezi sa izborom predsednika Kosova veoma mali.

Prema pisanju tog lista, na sastanku predstavnika albanskih politickih partija i srpske Koalicije "Povratak" održanom u petak sa americkim i britanskim diplomatama u Pristini, Rada

Trajkovic je preporucila Albancima da se odreknu politike izolacionizma prema Beogradu i

"okrenu" dijalogu sa Srbima.

Anan jos nije odlucio o Hakerupovom nasledniku

STAJNER, RAJNHART ILI NEKO TRECII

BEOGRAD - Iznenadna ostavka Hansa Hakerupa na mesto sefa Unmika stavila je generalnog sekretara UN Kofi Anana pred dilemu koga da imenuje za svog specijalnog izaslanika na Kosovu i Metohiji.

U izboru ce mu pomoci i predstavnici Evropske unije, a u Pristini se vec pominje nekoliko imena. Dok Albanci prizeljkuju proslododisnjeg najozbiljnijeg kandidata, nekadasnjeg lidera britanskih liberala Padi Esdauna, pominje se i ime bivseg ministra inostranih poslova Italije Djani de Mikelisa.

Izvori "Glasa" iz Pristine, medjutim, tvrde da bi na celo Unmika mogao da dodje Namac, jer ova drzava vrsi pritisak na ostale clanice UN i ne krije da zeli da se ozbiljnije ukljuci u resavanje problema u ovom delu Evrope.

Po svemu sudeci, Anan ce birati izmedju dva kandidata: doskorasnjeg spoljnopolitickog savetnika kancelara Sredera, Mihaela Stajnera, i nekadasnjeg komandanta Kfora, penzionisanog generala Klausua Rajnharta.

Ko god da dodje, suocice se s gomilom problema. Pre svega, morace da uspostavi red i zakon, suocice se s nasiljem nad manjinama i organizovanim kriminalom, a zadatak ce mu biti, ako se do 10. januara Albanci ne dogovore, i da resi parlamentarnu krizu.

Namac na celu Unmika

Clan Predsednistva Skupstine Kosova i Metohije Gojko Savic rekao je za "Glas" da je cuo da bi Hakerupov naslednik mogao da dodje iz Nemacke. Savic, medjutim, nije mogao da kaze ko bi to mogao da bude i podseca da odluku o izboru sefa Unmika donosi generalni sekretar UN Kofi Anan

ZELJA DA SE SARADJUJE I PORED SVIH RAZLIKA

BEOGRAD - Predstavnici tri najbrojnije albanske parlamentarne političke stranke na Kosovu i Metohiji - Demokratskog saveza Kosova, Demokratske partije Kosova i Alijanse za budućnost Kosova - kao i predstavnica srpske koalicije Povratak Rada Trajković razgovarali su prekjue u Pristini sa sefovima američke i britanske kancelarije Dzonom Menzisom i Endruom Lojdom.

Odvojene susrete Trajkovićke, Menzisa i Lojda s liderima albanskih partija organizovali su sefovi američke i britanske kancelarije radi izjasnjavanja rukovodećih ljudi DSK-a, DPK-a i AZBK-a o mogućnostima saradnje s koalicijom Povratak u parlamentu. Jedno od osnovnih pitanja bilo je mogu li da budu u istoj vladi.

Sef poslanickog kluba koalicije Povratak dr Rada Trajković potvrdila je za "Glas" da se odvojeno sreća s predstavnicima Albanaca koji su izneli svoje stavove.

- Liderima sve tri partije dato je na znanje da Srbi nisu protiv saradnje s Albancima. Problem je u tome što imamo različite političke ciljeve. Političko neslaganje, međutim, ne znači da ne možemo da saradjujemo kada je reč o organizaciji života i resavanju svakodnevnih životnih problema, poput obezbeđenja struje, vode i sličnog - kaže dr Trajković.

Ibrahim Rugova, Hasim Taci i Ramus Hajradinaj su pred Menzisom i Lojdom izrazio spremnost za saradnju sa Srbima.

Obecanja

Izvori bliski trojici albanskih lidera tvrde da su oni spremni za saradnju sa Srbima. Dok Rugova smatra da je dogovor moguć, a Hajradinaj izražava spremnost za dogovor, Taci ide dalje i obećava bezbedan i miran život Srbima

Albanski lideri razgovarali u američkoj kancelariji

BEZ DOGOVORA

BEOGRAD - Sastanak Ibrahima Rugove, Hasima Tacija i Ramusa Hajradinaja, upriličen prekjue u američkoj kancelariji u Pristini, nije dao rezultate. Albanski lideri, koji su svaki ponaosob u prisustvu predstavnika SAD i Velike Britanije Srbima obećali saradnju i miran život, kada su seli za isti sto, nisu mogli da postignu dogovor, niti pronadju kompromis za formiranje institucija prelazne samouprave u Pokrajini.

Albanski izvori potvrdili su "Glasu" da na sastanku Rugove, Tacija i Hajradinaja, koji su organizatori iz američke kancelarije nazvali "novom nadom", nije postignut nikakav konkretan dogovor. Na sastanku, naime, nije postignut dogovor o formiranju novih kosovskih institucija. Nijedan od tri lidera nije odustao od svojih zahteva, niti je spreman na bilo kakve ustupke.

Do 10. januara, za kada je zakazan nastavak konstitutivne sednice na kojoj bi trebalo da se izabere predsednik Kosova, ostalo je malo vremena, pa se u Pristini očekuje ziva diplomatska aktivnost, pre svega predstavnika američke kancelarije, na ubedjivanju albanskih lidera da popuste u svojim zahtevima, izaberu predsednika i premijera i prebrode parlamentarnu krizu, kako bi sto pre poceli da se resavaju drugi problemi.

RUGOVA NEPOPUSTLJIV

Nijedan od tri albanska lidera, za sada, nije spreman da odustane od svojih zahteva. Pre svih Rugova koji smatra da je njegov DSK dao ostalima više no sto zaslužuju. Svaki dalji ustupak, pre svega imenovanje Tacija za premijera i davanje dva ministarska mesta DPK, značilo bi za njega poraz. Interesantno je, takodje, da iz Rugovinog kabineta tvrde da tri vodeće stranke kosovskih Albanaca nisu obnovile razgovore.

Jos jedan pokušaj dogovora albanskih stranaka uoci skupštine 10. januara

RUGOVA TESKO PROLAZI BEZ TACIJA

Pristina - Predstavnici stranaka kosovskih Albanaca obnovili su razgovore, u nameri da jos jednom pokušaju da pronadju rešenje za krizu nastalu nesaglasjem oko izbora predsednika Kosova, koji bi potom imenovao mandatar za sastav prve posleratne pokrajinske vlade.

Pristinski dnevnik na albanskom jeziku Zeri navodi da su se u sedistu kanadske kancelarije u Pristini juce sastali visoki funkcioneri Demokratskog saveza Kosova, Demokratske partije Kosova i Alijanse za budućnost Kosova, sto je prema izvorima ovog lista, priprema za nastavak pregovora, pred nastavak zasedanja Skupštine Kosova 10. januara. Na toj, kao i prethodnoj sednici, prva tacka dnevnog reda bice izbor predsednika Kosova. Najozbiljniji kandidat za tu funkciju je predsednik DSK Ibrahim Rugova, za ciji izbor u drugom krugu pored 47 poslanika njegove stranke, treba da glasa jos skoro toliko poslanika.

U Pristini ne veruju da Rugova može da prodje u drugom krugu glasanja, posto su poslanici DPK i Alijanse i srpske koalicije Povratak u prvom krugu bez dvoumljenja odbili da glasaju za Rugovu.

U medjuvremenu, DSK je razgovarala o savezu sa koalicijom Vatan, koja je u Skupštini Kosova zastupljena sa cetiri poslanika, sto je opet nedovoljno da Ibrahim Rugova bude predsednik Pokrajine.

Ukoliko želi da bude prvi posleratni predsednik Kosova, Rugovi ne preostaje ništa drugo osim da popusti pred zahtevima DPK Hasima Tacija koja traži mesto premijera, ili da obezbedi precutnu podršku srpskih poslanika, koji su za takav savez zatrazili da se Rugova odrekne ideje nezavisnosti Kosova. (Beta)

Nova nada za Novu Godinu

(Pristina, USOP) 4 januar 2002 - Sa pocetkom nove godine predstavnici Americke kancelarije u Pristini i Britanske Kancelarije imali su, u prostorijama Americke kancelarije, seriju sastanaka sa visokim politickim liderima Kosova gde su razmotrili trenutnu politicku situaciju. Nase je misljenje, nakon sastanaka sa zvanicnicima LDK, PDK, AAK, i "Povratak", da je stvorena osnova za nov pocetak.

Cetiri politicka lidera su jos jedanput potvrdili njihovu resenost da stave na stranu etnicke podele i rade zajedno za zajednicko dobro. Prepreka zajednickog dogovora je tako otklonjena. Sve partije Albanskih kosovara su pokazale jasnu zelju da prime "Povratak" u buducu vladu i rade sa "Povratkom" u svim institucijama Kosova. To samo po sebi jeste napredak, ali mi znamo da ono sto sledi nakon ovih novih mogucnosti zavisi od samih partija.

U izjavi nakon sastanka, Ambasador Dzon Menzis sef Americke Kancelarije u Pristini, je rekao: "Mi verujemo u mogucnost koja sad postoji za nove prilaze u stvaranju koalicija u vezi brojnih pitanja koja uticu podjednako na sve zajednice Kosova. Ipak, da bi se dobio napredak u nekom od ovih frontova Kosovo mora najpre uspostaviti institucije vlade. Ja sam uveren da je sredina sada mnogo pogodnija za realan napredak i mi ocekujemo da vidimo politicke lidere Kosova kako napreduju u vezi ovog pitanja. Narod Kosova to ocekuje."

Andru Lojd, sef misije Britanske Kancelarije, je dodao: "Odgovornost da se napreduje pripada liderima Kosova. Mi ih ohrabrujemo da odgovore odlucno ocekivanjima naroda Kosova."

Komandant Kfora Marsel Valenten

SUDBINA KOSOVA JE U RUKAMA GRADJANA

Pristina, Orahovac - Komandant Kfora, francuski general Marsel Valenten izrazio je nadu da ce 10. januara, u nastavku zasedanja Skupstine Kosova, biti prevazidjene nesuglasice vodećih stranaka u Pokrajini i formirane institucije vlasti. Valenten je u cetvrtak posetio Orahovac, opstinu na jugozapadu Kosova, gde je u razgovoru sa tamosnjim zvanicnicima medjunarodnih misija i predstavnicima lokalne vlasti istakao da je vreme da se na Kosovu pokrenu konkretni potezi, pre svega u borbi za mir i sigurnost.

Komandant Kfora je ponovio da medjunarodna zajednica "cini sve da gradjanima Kosova obezbedi normalan zivot", upozorivši medjutim da je "sudbina Kosova pre svega u rukama samih gradjana - pripadnika svih zajednica". General Valenten je u tom kontekstu naveo da medjunarodna zajednica i NATO nece ostati vekovima na Kosovu i da stoga zitelji Pokrajine treba da odgovornost preuzmu u svoje ruke. (Beta)

Bivsi sef Unmika o Kosovu

KUSNER: ZASTITA MANJINA, NAJVECI PROBLEM

Pariz - Bivsi sef Unmika Bernar Kusner ocenio je da je najveća teskoca sa kojom se suočio tokom svog mandata bila zastita manjina, "a pre svega Srba". U intervjuu za magazin Crvenog krsta i Crvenog pomeseca, Kusner je ocenio da je UN nije imala "policiju niti prilagodjene pravne instrumente". "Nije bilo reda, dakle nije bilo ni odrzavanja reda", rekao je Kusner i izrazio zaljenje sto je medjunarodna zajednica "kasno shvatila" da je zastita Srba "deo nase misije".

Medjunarodna zajednica je pogresila time sto je planirala povratak albanskog sudskog sistema i trebalo je da angazuje "medjunarodne sudije", kazao je bivsi sef Unmika. "Trebalo je da uvedemo vanredno stanje, ali ko bi bio u stanju da ga sprovede", zapitao je Kusner, opisujuci pocetak svog mandata na Kosovu. Prema njegovoj oceni, u slicnim situacijama ubuduće verovatno bi trebalo razmisljati o privremenom medjunarodnom pravnom sistemu. Ocenjujuci da izmedju razlicitih etnickih zajednica na Kosovu i dalje postoji "animozitet" i da je "iluzorno" ocekivati masovni povratak Srba sve dok se ne uspostave kvalitetni bezbednosni uslovi za to, Kusner je posebno ukazao i na tezak položaj romske manjine. Upitan koji bi bio "idealni" status za Kosovo, Kusner je kratko odgovorio: "Idealni status, to je mir". Dodao je da ce "kroz nekoliko godina mozda postojati regionalno resenje za zemlje bivse Jugoslavije koje imaju ekonomske i druge afinitete". Kusner je, takodje, izrazio uverenje da je pravo na "humanitarnu intervenciju", odnosno mesanje u unurasnje poslove jedne zemlje, "pokazalo svoju efikasnost u Istocnom Timoru i na Kosovu". "Kada dodje do teskih krsenja ljudskih prava treba intervenisati", rekao je Kusner. (Beta)

Kosmetki Srbi obelezili praznik pod oruzanom pratnjom

KOMANDANT KFORA NA LITURGIJI

GRACANICA(Beta) - Svestenici i monasi manastira Gracanica sluzili su juce ujutru, u prisustvu vernika i nekoliko pripadnika Kfora, Bozicnu liturgiju. Episkop rasko-prizrenski, vladika Artemije nije sluzio juceranju i preksinocnu liturgiju zbog bolesti.

Preksinocnoj liturgiji u Gracanici prisustvovao je i komandant Kfora Marsel Valenten. U crkvi svetog Nikole u Pristini, sveštenik Miroslav Popadic sluzio je Bozicnu liturgiju kojoj je prisustvovalo desetak Srba uz pratnju vojnika Kfora.

Bozic u centralnom delu Kosova protekao je mirno, bez incidenata. Na ulicama gotovo da nije bilo nikoga jer su vernici ovaj najradosniji hriscanski praznik proslavljali u svojim domovima.

Srbi iz ovog dela Kosova su, putem lokalnih radio stanica, prvi put, uputili javnu pohvalu Kforu zbog, kao sto kazu, visoko profesionalne pratnje i obezbedjenja Srba koji su juce isli na secu badnjaka u sumarku iznad gracanickog jezera, koje se nalazi u neposrednoj blizini albanskih sela.

Povodom Bozica govori patrijarh srpski gospodin Pavle

UVEK JE BIVALO DA CAREVI TRAZE ONO STO PRIPADA BOGU

Dan Rodjenja Sina Bozjeg koji je dosao radi nas i nasega spasenja podseca nas da se On rodio u krajnjoj sirotinji, u pecini, gde je povijen i polozen u jaslje. On je iz svoje beskonacne, Bozanske ljubavi dosao radi nas da pretrpi sve to, da bude gonjen, razapet i da umre na krstu. Zato treba uvek da imamo u vidu skupu cenu kojom smo spaseni i da iz ljubavi prema Bogu, iako nismo bogati carevi sa Istoka koji su mu darivali zlato, tamjan i smirnu, da mu prinesemo zlatne duse, postovanje i ljubav prema Njemu za opste dobro nas i svih ljudi dobre volje. Pisma andjela: "Slava Bogu na visini, a na zemlji mir, medju ljudima dobra volja" neka bude Bozicna poruka vernima, ali i svim ljudima dobre volje - istice Njegova svetost patrijarh srpski gospodin Pavle.

U bozicnom intervjuu poglavar Srpske pravoslavne crkve govori o duhovnom stanju u Crkvi i drustvu, objasnjavajuci da SPC ne bi trebalo - niti on sam zeli - da se direktno bavi politickim temama, jer treba najpre sagledati ishod zapocetih drustvenih promena i desavanja na Kosovu i Metohiji.

- Prema onome kako je bilo, verujemo da sada idemo ka principu demokratije. Nije besprekorna, imajući u vidu sta se sve pod demokratiju podvlaci. Ono sto je pozitivno jeste da se postuje volja naroda, na cemu smo svi insistirali, kao i pravo na slobodu

da birate. Kome to nije minimum demokratije, to je njegov problem. Ukoliko se ljudi budu duhovno uzdizali, oni ce srazmernije lakse postovati drugacije misljenje, drugoga i biti blizi svojoj veri - smatra patrijarh Pavle.

Mi smo drustvo koje se tek otvara i vraća u normalan gradjanski zivot i u kome je uloga Crkve i njen polozaj u drustvu aktuelna tema. Kako Crkva gleda na svoju misiju u vremenu koje dolazi?

- Smatramo da je najbolji odnos izmedju drzave i Crkve onaj koji je vec bivao i pre, a to je simfoniya - saglasnost izmedju drzave, odnosno drustva i Crkve. Da drustvo, drzava vodi racuna o svojim gradjanima kao telesnim bicima, zemaljskim i njihovom zivotu zemaljskom, a da Crkva vodi veru i racuna o onom drugom delu bica, dusi i o Carstvu Nebeskom, u koje mi verujemo. Kada to bude u saglasnosti, kao po reci Hristovoj: "Podajte caru carevo, a Bozje Bogu" - kad se caru, to jest zemaljskoj vlasti ne da vise, a Bogu ne da manje nego sto im pripada, onda je to simfoniya. To ce drustvo biti u miru i u pravdi, a sve ostalo moze da se gradi.

Deo domaceg takozvanog civilnog drustva smatra da je Crkva previse u javnosti, o cemu najbolje govori polemika koja je vodjena oko vracanja verske nastave u javne skole u Srbiji?

- Pravoslavna crkva nikada nije bila protiv toga sta se uci u osnovnim i srednjim skolama i na fakultetima. To je nauka koja nam je potrebna za zivot kao zemaljskih ljudi. Ali, prema ucenju nase vere, covek nije samo telesno i zemaljsko bice, vec i duhovno. Njemu je potrebna i hrana za dusu, a znamo da je to rec i nauka Bozja. Po toj nauci znamo ko smo, zasto smo na ovom svetu, kakav je smisao i ovih nesreca i teskoca koje imamo i, konacno, sta ce biti kad dodje smrt. Telo, znamo, otici ce u zemlju i istrunuti, dok je dusa besmrtna i ona odlazi u Carstvo Nebesko, u blazenstvo toga Carstva, ako zasluzi ili u muku vecnu. Sto se tice uvodjenja veronauke, ja sam se upisao u prvi razred osnovne skole izmedju dva rata, 1920. godine i u to vreme veronauka je bila obavezna i u osnovnim i u srednjim skolama.

Medjutim, to sto je veronauka bila obavezna nimalo nije smetalo, recimo Titu da bude ono sto je bio. Ako nije isao u srednju skolu, jeste osnovnu, gde je ucio veronauku, sto ga nimalo nije omelo da bude materijalista i borbeni ateista. Ista stvar je i sa Srbima koji su, takodje, pre rata prosli kroz osnovnu i srednje skole, pa su bili ateisti. Mi ne ocekujemo od veronauke da ce ona sve pretvoriti u verujuce, ali je potreba da se cuje i druga strana.

Cemu toliki otpor da se prihvati i duhovna strana covekove licnosti?

- Imamo ljude koji su slobodom i demokratijom smatrali materijalisticko doba posle rata, kad je hoces-neces morao da se uci marksizam od osnovne skole do fakulteta, a veronauka ni prici. Za njih nece biti sloboda i demokratija sto, de fakto, za decu koja su nepunoletna roditelji odlucuju hoce li ona da uce veronauku ili nece. Oni koji su punoletni sami ce odluciti. Za ljude poput druga Tita i nasih rukovodilaca od pre, to nece biti ni demokratija ni sloboda. Mi, dabome, ne ocekujemo od vracanja veronauke sve i sva. To je nemoguće. covek je slobodno bice. Ali, da se bar pruzi mogucnost ko hoce da uci veronauku ili alternativni predmet, svetovni moral ili nesto tako. Sad, mi smo svesni da je pocetak uvek tezak, pogotovo posle vise od 60 godina prekida. Ali treba poceti.

Kako tumacite neku vrstu "straha" od Crkve u delu naseg drustva? Nije samo veronauka sporna, mnogima, recimo, smeta odnos jugoslovenskog predsednika Kostunice prema Crkvi, kao i njegov proslogodisnji odlazak na Svetu Goru.

- Pa, tamo je isao i Milosevic, mada on u Hilandaru nije bio iz religioznih razloga. Sa druge strane, uvek je bilo i bice da ce politicari gledati da upotrebe Crkvu i privezu je za svoj camac. Toga je bilo svuda: i u Vizantiji, i u nemanjickoj Srbiji jednim delom. Stvar je sada Crkve i onih koji je predstavljaju da ne dozvole, koliko do njih stoji, da se caru da vise, a Bogu manje nego sto mu pripada. Nikada nije bilo da je Bog trazio ono sto pripada caru: "Dajte meni", ali da je car trazio da damo njemu ono sto pripada Bogu, toga je uvek bivalo. Kada je rec o odnosu prema Crkvi, ima ljudi koji su de fakto ekstremisti. Jednostrano posmatraju stvar i smatraju za Crkvu da je najbolje da je nema, da ne bi bilo problema oko tih raznih vera. Po njima ispada da je sloboda kad kazu da je imas, ali ti odredjuju sta mozes da cinis.

Smatrate li da smo kao drustvo u celini zreli za duhovnu obnovu?

- Ispraznjenje je kod velike vecine ljudi za tolike godine i decenije kad se nije ucila veronauka, sem ponesto pored crkava, toliko da se pojavila praznina u koju se sad ugurava svasta. U casu u kojoj imate vodu ili neko pice, a dobijete bolje, ne mozete to nasuti dok ono prethodno ne prospete. U prazno moze svasta da se sipa i zato imamo toliko raznih ostataka materijalizma i raznih sekti koje se sada javljaju... Rec je i o tome da nasi vernici, od kojih je vecina nominalnih, slabo znaju svoju veru. U celini mi pravoslavni Srbi svoju veru manje znamo nego ostali - muslimani, katolici...

Zasto je to tako?

- Pre Prvog svetskog rata celokupno drustvo je svu svoju snagu uputilo na oslobodjenje od Turaka na Kosovu i Metohiji, juznoj Srbiji i Makedoniji. U tome je uestvovala i Crkva. Ostavila je po strani svoje primarne duznosti da bi se tamo oslobodili ljudi od ropstva, jer je onde svestenik morao da bude i ucitelj, i sudija, i da uzme pusku da brani sebe i svoju porodicu, racunajuci da ce kad dodje sloboda moci, oslobodjen od tih drugih, i one svoje primarne duznosti da vrsi. Medjutim, posle oslobodjenja od Turaka 1912. godine dolazi 1913. rat sa Bugarima, od 1914. do 1918. Prvi svetski rat sa strasnim posledicama, gde nam je vise od polovine muskog stanovnistva izginulo i pomrlo u epidemijama. Period izmedju dva rata bio je nedovoljan za obnovu. Dosao je Drugi svetski rat sa svim teskim posledicama, jamama i redom. Tu je opet postradalo ono najspremnije za zrtvu.

A ovi drugi su koliko su mogli, bas i delovali da mi dodjemo na te grane. Oni su sa dve strane bili postedjeni: nisu imali obaveze koje smo mi imali, drugo, sto su cinili da nas nema.

U Dalmaciji je posle rata, prema izvestajima vladike Stefana koji je bio onde, na sedam parohija bio jedan svestenik. Kad ce taj vernik da ga vidi, a kamoli da cuje nesto. Bez zelje da mi sve prebacimo na te nevolje, ali ne mozemo ni njih prevideti, jer to je stvarnost. Bio sam 34 godine episkop na Kosovu i Metohiji. Tamo je za vreme Drugog svetskog rata poginulo 26 svestenika. Gotovo jedna trecina od 90, koliko ih je bilo. Koliko je njih umrlo i penzionisano. Tek posle 20 godina dosao sam do prilike da se rukopolazu svestenici i da se nadoknade oni sto su u ratu poginuli. Na ceo srez dolazio je jedan svestenik, a tu smo jos izmesani sa muslimanima, odnosno Siptarima. I da su kao andjeli, kad ce svestenici stici da kazu nesto. Kad je covek preopterecen, onda ne moze uciniti ni ono sto bi mogao. Ali, nemamo kud. Uvek je najbitnije da covek bude saradnik Bozji.

To je visoko zvanje i visoka cast, ali i odgovornost. Da mi kao saradnici Bozji cinimo sto mozemo, ni manje ni vise, a ono sto ne mozemo ucinice On koji je svemocan. Tu je veliki znacaj svakog pojedinca.

Da li je vladika Nikolaj Velimirovic osetio tu duhovnu raslabljenost pa je jos izmedju dva svetska rata pokrenuo Bogomoljacki pokret?

- Bogomoljacki pokret poceo je spontano, iz naroda jer su ljudi u ratu suoceni sa biti ili ne biti osetili tu potrebu smisla i cilja. Pocelo je u narodu i onda su se sastajali intenzivnije oko Crkve, tako da je vladika Nikolaj samo prihvatio taj pokret i dao mu rukovodstvo i izvesne propise.

Tokom NATO bombardovanja pricalo se da je vecina mladih ljudi koji su se odazvali vojnom pozivu masovno trazila da bude krstena. Postoji li tu neka paralela?

- U tim stvarima i takvim kriznim momentima uvek ima onih koji u celokupnom besmislu traze pravi smisao, kao sto su i preci nasi u svom verovanju nasli smisao i slavu da izdrze 500 godina ropstva. Ali treba racunati da ima i onih drugih koji kazu: "Ajde da to ucinimo, pa ako ima nesto tamo gore - dobro - ako nema, nista nije ni bilo, nista nismo izgubili". Da li ce ljudi suoceni sa kriznim momentima naci pravi put, to sad zavisi od mnogo momenata, ali, dabome, i od nas savremenih svestenika.

Da li se SPC dovoljno oglasava i iznosi stavove o pojavama koje se desavaju u savremenom drustvu, po pitanju aktuelnog vaspitanja mladih, borbe protiv narkomanije, naucnih izazova poput kloniranja..? Ponekad se cini da SPC kasni i nedovoljno brzo reaguje.

- Crkva nije nezainteresovana, niti odbija zivot zemaljski i fizicki. Mi smo i telo i dusa. Potrebna nam je hrana i za telo i za duse. "Ne zivi covek samo o hlebu", veli Hristos, "nego o svakoj reci koja izlazi iz usta Bozjih". O stvarima se govori cim se pojave, ali se vodi racuna da se ne pretera odmah. Ima raznih vesti. Sad se prica o necemu, posle od toga nema nista. Crkva ima opsti stav da ne trosi snagu suvise na ono sto ce ipak umreti. Da se mi brinemo za telo bez daljeg, ali ne suvise, da nam sva briga bude u tom pravcu, nego i za dusu. Ko se digne na taj duhovni nivo, on ce se lakse sacuvati i od droge, koje ima i u osnovnoj skoli, bluda, a da ne govorimo o svim drugim stvarima... Razume se, tek kad se u drustvu podigne evandjelski nivo kako treba, onda ce toj deci biti lakse jer su ona sada de fakto prepustena ulici. U Arhiepiskopiji beogradsko-karlovackoj poslednjih deset godina dosao je veliki broj svestenika iz Hrvatske i Bosne koji su zbog razlike u obicajima u nesporazumu sa ovdasnjim vernicima. Kako to Crkva misli da prevazidje?

- Bitno je da svi mi postupamo kako treba, a te male, neznatne razlike, toga ce uvek biti. Kad su Srbi u tursko doba, u vreme Arsenija Treceg i Cetvrtog morali da se sele u krajeve pod Austrijom, tamo je bilo malo svestenika. Za slavu nije mogao da dodje svestenik da sece kolac, pa u mnogim tim mestima nema uopste slavskog kolaca, samo koljivo i sveca. Na nekim mestima domacin sece kolac sa gostima, kao sto je to u Backoj. Cuo sam, recimo, da su oko Djurdjevih Stupova i Berana pre pokojnika preivali rakijom. Za njih je u staro doba bilo tesko da donesu vino iz Dalmacije, pa su bili na mucu sta da se radi. Da li tada covek treba ode tamo i kaze: "Sta Vi to radite, Vi ste neznabosci". Moras uhvatiti vezu sa onim sto jeste, da bi polako doveo do onog sto treba da bude. Medjutim, kod nas postoji osobina da teramo ono sto smo navikli. Naviku nam je Bog dao da nam olaksa zivot. Kad treba da ustanem u cetiri sata, moram naviti sat ili neko da me budi. Posle mi ne treba nikakav sat, ako legnem na vreme, budim se bez daljnjeg. Ili, kad se ujutru podignem, da ja smislim koja noga u koju nogavicu ide, do podneva se ne bih obukao. Ide to automatski. Ali, kad covek tu sposobnost datu mu da olaksa sopstveni zivot okrene na zlo, onda mu je lakse zlo ono sto je nesrazmerljivo teze. Zar nije lakse biti nepusac, nego pusac. Zdravije je i jeftinije i sa koje hocete strane. Ali, to nije samo navika, to je droga. Da ne govorim o pijanstvu, o modernim drogama koje vode propasti duse i tela. Sva je stvar u tome da se covek lakse sacuva od toga, nego da se navikne, pa mora da se odvikava. To tesko ide.

Kad ste govorili o ulozi Crkve u prosllosti, da li je ona na primeru Kosova i Metohije, poslednjih nekoliko godina pokazala da je i dalje, kada zatreba jedini pouzdani branilac drzavnih i nacionalnih interesa?

- Ja sam onde bio episkop 34 godine i nije trebalo mnogo otvoriti oci pa videti da jedan broj Siptara sistematski vrsi pritisak i teror u pravcu etnicki cistog Kosova. Zalio sam se i vlastima u Pristini i u Beogradu, kao i Svetom arhijerejskom saboru SPC. Pre jedno 20 - 30 godina, izneo sam pred Sabor statistiku koja je jos tada ukazivala na problem nataliteta. Jos dok sam ja bio dole, Kosovo je bilo najgusce naseljena pokrajina u bivsoj Jugoslaviji, i ne jednom sam cuo od

Siptara, cekajuci autobus, i to od onih koji nisu najzlonamerniji: "Sta je Vama stalo da se ova zemlja zove Srbija, a Srba nema". Nisu rekli: "Ucinite da ima Srba". Tim cinjenicama i tom stvarnoscu oni su u svetu prikazivali sebe i stanje na Kosovu. Svet im je poverovao, a oni su ucinili sve sto su mogli da nas bude sto manje. Ni oni ni svet nemaju skrupula. Bio sam u Peci jos pre bombardovanja.

Tu su bili i novinari iz inostranstva koji su mi postavili pitanje da li imaju Srbi zasta da se kaju i mole za oprostjenje. "Imaju zasta da se kaju i da mole oprostjenje. Ali, imaju i Siptari zasta da se kaju i da trazе oprostjenje, i Evropa i Amerika", odgovorio sam. Koliko je do mene doslo, oni su objavili da srpski patrijarh kaze da "Srbi imaju zasta da se kaju i mole oprostjenje", drugo su precutali. Kad se polovina istine predstavlja kao cela istina - to je nesreca. Gore Vam je operisanje poluistinama, nego lazima. U lazi su kratke noge, a poluistinu kad on okrene da se ne vidi drugi deo, mislite da je to cela istina.

Uprkos svim tim problemima na Kosovu i Metohiji Crkva je uspela da zadrzi deo stanovnistva?

- To je mali broj, jer je de fakto sad Kosovo etnicki cisto. sta je jedan Gorazdevac kod Peci, iz kog je u Beogradu nedavno bilo 120 dece. Ostali su u jednom srpskom selu, imaju osnovnu i srednju skolu, ali ih cuvaju Italijani. Bez toga ne moze, i ovako ponekad doleti neka bomba. U drugim delovima oko Gracanice stalno ima incidenata. U istocnom delu i Pomoravlju napadi i nastojanje da se prekine veza sa Srbijom. Ima toliko nevolja.

Da li se cinom polaganja zakletve poslanika koalicije Povratak u Peckoj patrijarsiji vraca ta institucija u politicki zivot?

- Pre Drugog svetskog rata zakletva u crkvi bila je obavezna za one koji su verujuci i verujem da ce se opet ici u tom pravcu, jer to je, ipak, demokratski. Ko hoce, ko je verujuci da polaze u crkvi, ko nije da polaze po propisu drzavnom. Princip je da poslanik ili politicar sam odlucuje o tome kako ce da se zakune. Za nas i za cilj bilo bi pogubno da se insistira da svi polazu zakletvu u crkvi. Pre Drugog svetskog rata crkveni oblik braka bio je jedini zvanican za drzavu. Jedan mladac preko novina pita, on i njegova izabranica zele da budu u braku, ali su oni ateisti i ne zele crkveni brak. Mogu li oni da budu u braku na drugi nacin. Odgovor je: ne moze. Sad zamislite da taj covek dodje i kaze: "Ajde pope, kad vec moram da budem u braku pred drzavom, nemoj mi nista citati, to za mene nista ne predstavlja, a napisi da sam vencan".

Na kakvoj je mucu taj covek, ali i taj svestenik sta da radi. I tu treba da se ogleda taj princip slobode. Bez slobode covek ne bi bio licnost.

Sta bi pregovori o buducnosti sadasnje Jugoslavije, ukoliko se zavrse otcepljenjem Crne Gore mogli da znace za SPC?

- U Crnoj Gori vec imate raskol sa Mirasem Dedeicem, covekom koji je bio zavrrio gimnaziju, Bogoslovski fakultet, pa se obreo u Rimu. Tamo su ga rukopolozili za svestenika Carigradske crkve, medjutim njega je zbog moralnih prestupa ta ista crkva rascinila. On je dosao u tu nezavisnu Crnogorsku crkvu. Mi nismo protiv slobode tih da biraju sta hoce, ali Pravoslavna crkva postoji u Crnoj Gori vise od hiljadu godina. Zar patrijarh Arsenije Treci koji je bio sa Cetinja rodom i bio patrijarh srpski nije znao koje je nacije i kojoj veri pripada? Pa sveti Petar Prvi, pa Petar Drugi, pa kralj Nikola i redom, zar oni to nisu znali i javno izrazavali? Ima ljudi koji su separatisticki raspolozeni i ne osecaju da ce nesreca koja tim deljenjem moze nastati svima doneti nevolju.

U zajednici Srbija i Crna Gora imaju vece trziste za prodaju i kupovinu, bolje koriscenje energetskih sredstava, elekticne struje, jacu odbranu i drugo. U tome smislu ni Evropa nije za to da se cepkaju te drzave. Ali, kad ljudi zadru jednostrano, onda nema mere, niti moze sve da se sagleda. Za Crkvu je tu problem i sto je komunikacija otezana, vec zbog same cinjenice da imate granice koje morate da prelazite, a kamoli sta se tamo forsira. Pored toga, ima ljudi kojima je interes da se Crkva cepa i slabi.

Tokom protekle decenije uobicajilo se da se odrzavaju vanredni Sabori SPC. Ovo je prvi put za poslednjih 10 godina da nije bilo vanrednog zasedanja

- Vanredni sabor se saziva samo u vanrednim uslovima i potrebama. Ove godine nisu bile takve prilike, jer tek treba da vidimo sta ce biti sa drustvom i sa vraćanjem veronauke, onda na Kosovu.. Zbog toga nije bilo potrebe za vanrednim saborom. Prilike idu svojim putem, reagujemo kad treba.

Koliko SPC zabrinjava sukob na vrhu DOS koji moze da bude opasnost za celu drzavu?

- Jasno je da je potrebno jedinstvo. Nijedan sistem ne moze biti savrsen. U doba Milosevica, on je bio sve i sva i, razume se, posto je sve on odlucivao, pravo je da on i odgovara, istina svom narodu najvise, ali da to ostavimo. Ovaj drugi sistem u kome je vise stranaka, namece pitanje da li su one dovoljno uzrasle da bi odnos u drustvu bio organski, kao u jednom telu u kome svaki organ vrši svoju funkciju, za koju je osposobljen imajuci u vidu opste dobro organizma. A, ni organizam nema drugi interes nego dobro svakog organa. Nije zlo sto mi imamo toliko organa, niti toliko politickih stranaka kad bi one imale u vidu opste dobro celine. Crkva se uvek zalaze da u drustvu postoji taj organski odnos i da se vodi racuna o opstem dobru. U svakom organizmu ima mnogo organa i svaka celija je posebna jedinica.

Ako ona postane rak-celija, unistice organizam, ali ce unistiti i sebe, samo ona nije svesna, a mi jesmo. Treba voditi racuna, posto imamo razum, da ne budemo mi rak- celija u tom drustvu.

Crkva ne natura istinu

* Ima li svestenstvo i monastvo SPC snage da iznese neophodnu duhovnu obnovu?

- Crkvi je strano da deluje nasiljem i silom. Mi u rukama nemamo ni mac ni koplje, niti pusku. Nasa je duznost da istinu iznesemo, ako hoce da cuju. Ako nece, necemo da naturamo. Hristos kaze: "Kad to znate, blazeni ste kad to cinite". Hriscanstvo ni u kom slucaju nije nauka koja moze da se naucni umom, koja moze lako da se govori i pise, nego je ono nauka kojom se zivi, koja se zna, jer kako cete uciniti ono sto ne znate. Vi mozete i odlicno da znate, pa da cinite sasvim suprotno. Niste blazeni ako samo znate, niti kad samo cinite. Hriscanstvo i pravoslavlje je znati svoju veru i ziveti po njoj; "tako da se svetli svetlost Vasa pred ljudima, da vide Vasa dobra dela i proslave Oca Vasega koji je na nebesima". Kad to znate, blazeni ste ako cinite. To je sustina i tu je vaznost i vrednost svakog pojedinca, koji moze na taj nacin da doprinese najvise za sebe, svoju porodicu, pa za svoj narod, kao i za sve ljude dobre volje koji imaju oci da

vide i usi da cuju, ako hoce.

Ne pratim medije

* Mnoge zanima kako se Vi obavestavate o dogadjajima u drustvu, politici. Da li pratite medije?

- Niti imam televizor, niti imam radio, niti citam novine. Ali su prilike takve da ono sto je od vaznosti dodje i do mene. To, doduse, nije politika, vec biti ili ne biti. Nisam ja, dakle, protiv ovog drustva i njegovog dobra, jer zivim u njemu.

Skup verskih poglavara u Briselu

* Kakve su poruke skupa poglavara tri glavne svetske religije na kome ste nedavno ucestvovali u Briselu?

- Mir, sloboda i borba protiv terorizma tri su glavna momenta sastanka predstavnika Pravoslavne crkve, Rimokatolika, Jevreja i Muslimana koji je odrzan u Briselu. Stav je da je celokupni svet zbog tih zlocina i napada tih neljudi u opstoj opasnosti. Svi su u istoj nesreci i zato smatram da je bilo na mestu da se zajednicki o tome posavetujemo. Poglavari crkava i verskih zajednica u tome mogu pomoci tako sto ce svako medju svojim vernicima zastupati opsti ljudski odnos, pogotovo sto smo verujuci. Minimum vere je vera u Boga kao svemoguće bice, vera u besmrtnost duse i da cemo izaci pred Boga da nam On sudi da li smo Njegove darove kojima nas je kao ljude obdario, upotrebili na dobro ili na zlo. U toj stvari mi smo duzni da delujemo u pravcu mira, pravde i osude zlocina i zlocinaca, koga bilo da su naroda i vere.

* U dokumentu iz Brisela pominje se Bliski istok. Da li je na skupu pominjan i kosovski-metohijski problem i koliko se pravoslavni svet koji i geografski lezi izmedju Zapada i islama, njihovim sukobljavanjem nasao u posebnoj situaciji?

- Mi u Brisel nismo otisli iz politickih, nego iz cisto ljudskih i verskih razloga. Taj ljudski princip mira i pravde mora da bude postovan. Neke stvari ne treba zaostravati, mada je jasno sa kim imamo posla, pogotovo mi ovde na Kosovu. Na skupu su pomenute sve teskoce koje imamo mi, Kipar, pa redom, samo sto to nije bilo tako specificno. Treba voditi racuna da je sada veoma osetljiva i situacijau Izraelu.

DANAS, 5.-7. januar 2002. Jelena Tasic

Intervju ministra vera "POLITICI"

VERSKJE ZAJEDNICE POGODUJU DEMOKRATIJI

Ministar vera u srpskoj vladi, protoneimar Svetosavskog hrama na Vracaru profesor (mesto mu je na fakultetu "zamrznuto" zbog ministarskog portfelja) geodezije na Gradjevinskom fakultetu, darodavac jednog od zvona za hram Svetog Save, prof. dr Vojislav Milovanovic je, kazu njegovi saradnici, jedan od onih koji sto zamisle, to i ostvare. Pocelo je sa zvonima za hram, nastavilo se sa predlozima dva bitna zakona - o verskim slobodama i o povratku oduzete imovine crkvama i verskim zajednicama, kulminiralo vraćanjem veronauke u skole, a na redu je ponistavanje odluke o izbacivanju Bogoslovskog fakulteta SPC sa Beogradskog univerziteta.

o Da li ste zadovoljni onim sto je ministarstvo kojim rukovodite postiglo u prvoj godini treceg milenijuma?

- Nisam nezadovoljan. Uspeli smo da " uvedemo" duhovnike u zdravstvene ustanove, kasarne i zatvore, omogucili smo deci koja su to zelela da poadjaju versku nastavu - a za nju se opredelilo vise od polovine djaka u prvom razredu osnovnih skola i vise od petine učenika prvih razreda srednjih skola u Srbiji, svetska demokratska javnost nam je odala priznanje za dva ponudjena zakona... Sto je najznacajnije, omogucili smo tradicionalnim crkvama i verskim zajednicama da se konacno vrata sa margine drustva i ponovo postanu njegovi, kako se to kaze, ravnopravni cinici, dobivsi pravo da uticu na njegov razvoj, razumevanje medju ljudima i napredak u svakom pogledu.

o Konkretno, koja je uloga verskih zajednica u Srbiji danas?

- Srbija danas nije u zavidnoj situaciji: ratovi su je kostali ljudskih i materijalnih zrtava, ali i iseljavanja mladih i strucnih. Nije to posledica samo prethodne decenije i desavanja u njoj, nego ukupne situacije u zemlji posle Drugog svetskog rata i vladavine ateistickog rezima. I dok je Srbija pet i po decenija zaostajala, svet kojem je ona oduvek pripadala razvijao se vrlo brzo. Pred sadasnjom vlascu je velika odgovornost da zemlji omoguci brz razvoj, koji ce doprineti napretku u svakom pogledu: drustvenom, politickom, tehnoloskom.

Ozbiljna i strucna istrazivanja su pokazala da devet desetina gradjana Srbije pripada crkvama i verskim zajednicama cija učenja imaju nesporn i blagotvoran uticaj na svakodnevni zivot svojih vernika, sto znaci da ce u osnovi predstojećeg ekonomskog i politickog preporoda lezati i duhovna obnova. U tome, u tom doprinosu duhovnoj i moralnoj obnovi je i konkretna uloga crkve i verskih zajednica u Srbiji danas. I kao sto je Srpska pravoslavna crkva pod turskom okupacijom ocuvala nacionalni identitet svog porobljenog naroda, tako je danas trenutak da Crkva i verske zajednice svojim vernicima - a oni, svidjalo se to nekome ili ne, cine vecinu gradjana ove zemlje - vrata duhovni, moralni i etnicki identitet, planski zatiran vise od pola veka.

o Govorite o ulozi, odgovornosti i znacaju verskih zajednica u buducnosti, iako su kod nas drzava i Crkva odvojene?

- U svim demokratskim drustvima postoji imperativ razdvojenosti Crkve i drzave i to ponajpre da bi se obezbedila jednakost gradjana, bez obzira na veroispovest. Ali, kako vera svuda u svetu u zivotu vecine pojedinaca ima vazno mesto, to je u interesu svake drzave da crkvama i verskim zajednicama prizna ulogu u drustvu koja im po prirodi stvari pripada. Uostalom, zar mnogi veliki mislioci nisu dokazali da "Ko je evandjeljski zivot istinski prihvatio, postaje otporan na sve razloge i ciljeve zla, sledujuci time za svakim dobrim delom i mislju", kako je govorio Sveti Maksim Ispovednik. Osim toga, zna se da temelji uspesne drzave leze na zajednistvu i solidarnosti, a Crkve i verske zajednice, mislim na one tradicionalne i u svetu velike, svojim postojanjem doprinose drustvenoj harmoniji. Primer za suprotno je rezim u SFRJ posle Drugog svetskog rata koji je suzbijao veru i odbacivao verske razlike. Znamo i kako se sve zavrсило: ratom, siromastvom, prezaduzenoscju i moralnim sunovratom.

o Vi, znaci, smatrate da verske zajednice imaju znacajno mesto u stvaranju demokratskog drustva?

- Moderne demokratije, sa kojima pokusavamo da uhvatimo korak, razvijale su se u okrilju hriscanstva. Crkva i verske zajednice pogoduju demokratiji. Gotovo da nema demokratskog drustva u kome crkve i verske zajednice nemaju znacajan uticaj. Demokratija u ateisticom drustvu bila bi visoko rizican eksperiment.

o A kako, onda, tucacite zestoko opiranje jednog dela domace, reklo bi se gradjanske, javnosti povratku verske nastave u skole u Srbiji? Zar njihov argument nije upozorenje da ce to biti nova podela unutar vec previse podeljenog drustva?

- Teza da crkve i verske zajednice svojom ulogom u savremenom drustvu ugrozavaju versku, a time i nacionalnu, toleranciju vrlo je kontradiktorna, jer je njeni zagovornici brane verbalisticim zastupanjem toboze savremenog koje suprotstavljaju navodno zastrelim shvatanjima. Vera je za njih ostatak mracne proslosti. Ali, tvrdeci da ce konfesionalno versko obrazovanje ugroziti toleranciju i produbiti razlike, oni se ne pitaju imaju li pravo da bilo kom detetu uskrate mogucnost da, ako to zeli, u skoli ide na versku nastavu? O kakvoj toleranciji pricaju ako automatski ne priznaju duhovnost? Cinjenica je da je jedna grupa pojedinaca u beogradskoj javnosti stvorila privid da su gradjani suprotstavljeni po tom pitanju, iako ni medju roditeljima skolske dece, a ni u strucnoj javnosti, ne postoje znacajna protivljenja. A sto se tice demokratskog sveta, na koji ovi protivnici vracanja vere sa margine u centar drustvenih zbivanja cesto vole da se pozivaju, on nam i po pitanju povratka veronauke u skole izrice samo pohvale, smatrajuci "da se uvodjenje verske nastave ostvaruje u izrazito multikonfesionalnom i multietnickom drustvu, pa bi teorijsko i prakticno iskustvo steceno tokom njene realizacije moglo da postane primer resavanja slicnih problema u regionu". To je doslovce zapisano u "Beogradskoj deklaraciji o ulozi verskih zajednica i verskim slobodama u demokratskom drustvu", usvojenoj na seminaru koji je nedavno organizovala nevladina evropska mreza za demokratiju, ljudska prava i zastitu pripadnika etnickih i verskih manjina u jugoistocnoj Evropi (ISKOMET).

Mirjana Kuburovic

O duhu i vremenu

IZACI IZ SAMOCE

"Nije li vreme nesto u cemu je proslost minula, buducnost se jos nije pojavila, a sadasnost izmice svesti pre nego sto smo je upoznali".

Sv. Vasilije Veliki

Smisao je praznika - svakog praznika, pa samim tim i hriscanskog Bozica - zasnovana na svesti o tome da covek, kao bice koje pretenduje na to da bude samosvesno, vazda biva (i pokusava da se nekako snadje) ne samo u prostoru vec i u vremenu. Naprosto, nije dovoljno ovladati prostorom, fizickim prostorom, svetom. Uvek je tu i vreme.

Nesporna je psiholoska vaznost praznika. Ili, jos bolje, nesporna je psiholoska vaznost simbolickog odredjenja vremenitosti sopstvenog bica u svetu. Izvorno gledano, svaki je kalendar - sveti kalendar. U temelju svakog pravog kalendara nalazi se neko bozanstvo. Bozanstvo koje, istini za volju, moze biti skriveno ili otkriveno. Cak je svaka profana vremenitost (hteli mi to ili ne hteli da priznamo) utemeljena u nekoj, kao takvoj prepoznatoj ili sasvim nepreznatoj, sakralnosti. U necemu visoko idealizovanom. Bozanskom.

Ima nesto duboko intuitivno, neka tanana (cesto pri tom sasvim neosvescena) slutnja transcendencije, neka skrivena igra rafiniranog logosa i najdubljeg moguceg patosa, u samoj obicajnoj fiksiranosti kalendara. Nisu to tek samo puke praznoverice. Rec je o necemu mnogo bitnijem.

Kolektivna predstava vremenitosti

Za obicajnu svest, to je ovde vazno napomenuti, vreme nije tek samo (kako stoji u Manovom "carobnom bregu") termometar bez podeoka. Naprotiv. Nekakvi podeoci, zapravo, uvek su tu. U poretku obicajne svesti vreme je do tancina jasno izbazdareno, zaokruzeno, poznato i prepoznatljivo. Odstupanja nema, sve funkcionise po principu savršenog kruga. A opet, valja podvuci, sama ta zaokruzena kolektivna predstava o vremenitosti neke grupe ljudi - njena poznatost i prepoznatljivost - cini tu zajednicu (pre svega psiholoski, ali ne i samo psiholoski) koherentnom, tj. postojanom u odnosu na razlicite moguće životne neizvesnosti i turbulencije. I ne samo to. Obicajnost je stvar kolektiviteta, simbolicki uspostavljenog kolektiviteta, tj. identiteta grupe, koji, kao takav, cini mogucom svaku mogucu konkretnu individuaciju.

Otvorenost plasi, neizvesnost ispunjava strepnjom. Potreban je red, poredak, nesto prepoznatljivo, zaokruzeno, cvrsto tlo pod nogama. U tom smislu, ponavljanje (tj. ono u zivotu prepoznatljivo), ciklicnost, umiruje. Lakse je hodati utabanim stazama. Eshatologija je lepa i zavodljiva stvar. U njoj biti nije ciklicnost, vec linearnost. Otvorenost, a ne zatvorenost. Samo po sebi, ono buduce, kod smrtnika, uvek je bilo visoko investirano ocekivanjima i htenjima. Opet, gde su velika ocekivanja i htenja - tu su i velike strepnje. Otud, nije lako sa eshatologijom.

Celovit i uredjen kosmos

Ideja praznika podrazumeva ciklicnost. Ciklicnost koja, makar i samo u idealnom slucaju, ne mora nuzno iskljuccivati linearnost eshatoloskog. Naprotiv. Ciklicnost pociva na (makar intuitivnoj) predstavi o strukturi, o redu i poretku. Gde je struktura, odnosno gde je red i poredak, tu ne moze biti kaos, odnosno smrt. Jos je drevna (naglasavam drevna, ne primitivna) predstava o kosmosu podrazumevala celovitost i uredjenost. U izvesnom smislu - ciklicnost. Eshatologija uvek dolazi posle. Postoji svet, postoje bogovi (ili bog), odnos izmedju njih je jasan, izvestan, uredjen je tako da se smrtnici ne moraju nuzno osecati prepustenima uzasu neizvesnosti i strepnjama zivota u svetu. Naprotiv, svet je u sigurnim rukama Bozjim. Umiranje i radjanje - jesen i zima, prolece i leto - sve je to deo opsteg procesa svekosmickog dogadjanja. I niko, ni najmanja bubica ili travka (a kamoli covek), nije prepusten samom sebi.

Svet nije napusten od Boga. Tako kaze drevno hriscansko predanje. Svake godine (u isto vreme) Njegov se Sin - ni manje ni vise nego upravo On, drugo Lice Svete Trojice - radja u svetu. Uprkos svom nasem neiscrpnom nitkovluku i

svoj savescu i zakonom nesputoj zloci smrtnika, Bog je tu. Tu je, i to - uvek je iznova tu. Nije nas napustio - nije i nece. Nimalo slucajno, veliki su tumaci Svetog pisma (pomenucu sv. Jovana Zlatoustog) samu cinjenicu ovaplocenja Bozijeg - tj. Njegovog direktnog stupanja u istoriju, tj. u vreme, a samim tim i Njegovog neposrednog davanja legitimiteta obrednoj praksi - smatrali dogadjajem daleko znacajnijim i dalekoseznijim cak i od samog cina stvaranja sveta. Jer upravo time je svet - ta cudesna ali, po sebi, ipak krajnje nesigurna, vremenita i propadljiva masa postojanja - sigurno vezan za svog Tvorca. Za njegovu ljubav i brigu.

Idilicna grupa

Dogmatika nije dovoljna. Visoka spekulacija i teoloske apstrakcije retko kome mogu biti komunikativne. Coveku je potreban obred, obicajnost. Obred koji postvaruje pricu, bitnu pricu koja utemeljuje taj isti obred. Zivot nekako valja urediti, zivot u svetu, makar ga, na kraju krajeva, i shvatili kao vreme eshatoloskog iscekivanja. Samu stvar, sto je moguće vise, valja konkretizovati. Ako treba i odigrati... Samo tako moguće je podneti strepnju, samo tako moguće je prevazici strah. Valja je, tu istu samu stvar, uciniti temeljom grupe - grupe shvacene u smislu zajednice, zajednice koja deli istu veru i ista nadanja. Cista misao (ako tako nesto uopste i moze postojati), o kojoj su govorili stvaraoci poput Plotina i Spinoze, privilegija je (ili, neko ce reci, ona je prokletstvo) manjine.

I jos nesto. Praznik je stvar obicajnosti, a obicajnost ne priznaje samocu. Obicajnost je uvek kolektivna, stari bi rekli saborna. Bozic nikako ne moze biti stvar autisticnog pojedinca, Bozic je stvar grupe, zajednice, porodice. Bar na nivou ikonografije - idilicne grupe. Porodice - svete porodice. Niti je Bog usamljen, niti su ljudi usamljeni. Na neki nacin, zasto i to na kraju ne reci, sama je ideja Bozica (uz svu njegovu porodicnu idilicnost i pastoralnost) sustinska provokacija upucena do krajnosti individualizovanom coveku postmodernog doba. Nase je vreme - vreme usamljenosti i praznine, vreme dubokih patnji, varvarstva i porazavajućih povrsnosti. Zivimo u vremenu obesmislenosti i trivijalizovanosti nekad bitnih vrednosti. Zivimo u vremenu potencijalno opasne nekroze same ideje zivota, kulture i duhovnosti. Ako nista drugo, upravo je to, cini mi se, dobar razlog da se jos jednom, ali sada zbilja ozbiljno, zapitamo o smislu ovog drevnog hriscanskog praznika.

POLITIKA 5.jan 2002. Petar Jevremovic

Beleske o Arkadiji

MANASIJA

Kraj visokih, tavnih, mreskastih topola angele cutah. Nujni i beli treperili su, na dlanovima svojim ih pronosim sad sred podasnih homoljskih planina.

Pozna jesenja svetlost ozarila je puteljak sto nas je vodio pisarnici, gde se rodio i zgasnuo prvi nas Univerzitet.

O Manasijo, Decani, posve razvaljeni! Od Kembridza i Oksforda nama ostadose Turci i salvare i grobovi.

Kako sve to izblede i blede do nas dopre!

Difuzni, romejski elementi gravura, pirgova, kapitela sred srpskih hramova podno kojih zute krhke, istrosene ploce davna zaspalih monaha, knezova, gospodja, o, po Srbiji posvuda, mirisi bujnih travica ukraj drevnih grobalja kud leze kosti onih sto su nam radost svoju u zaveztaostavili, kako samo ljubim svaki taj kamen i svaki taj luk i zid, sto se loman, krt, savi pod bremenom letâ i godinâ dugih.

Sred ovih zidova kud izucavasmo Slovenska pismena, ko grcka sto latini cinjahu u toskanskim krajinama, cutim.

Nagovestaj preporoda, u nas, samo nagovestaj osta.

No leta su, i jeseni, istovetni s pradavnima. Tanke niti zasena jutros kupahu bedemlja. Sumovit krajolik treperio je dok izlazak iz manastira prema potoku, osluskujuci bruj raspevanih tica. Tanke niti senki prelivahu se od zapada k istoku, nad klancem, visoko. Kako meko plovljahu oblaci beli nad krosnjama!

Sumore, te krosnje, blago ustalasane milnim udarima vetra. Pozno je miholje.

O tvrdi kâm pruzio sam stope. Bosonog.

Sad kupam se mramorjem.

I sta reci, sta pisati o kapeli, o hramu samom i duhovnom zavestanju despotovljevom?

Sveti ratnik, u hramu, na levome zidu, koji gleda u oltar i brani ga, mocni i raskosni je riter. Renesansa je ovo, preporod, u doba ratovanja! Tako slicno Ibru. Maglicu. Visokim Decanima.

Ostaje i ovde samo dubok i grubi romor vode. Vode. O vode; one nas, jedino, pronose.

Boris LAZIC

Srpsko srednjovekovno slikarstvo

LIK SVETE MAJKE

Likovno ostvarenje Bogorodice s detetom, izuzetno prefinjenog lika, intelektualnog i dusevnog, osencenog blagom setom, svojom koloristicom imaginacijom i impresivnom humanisticom vizijom, oznacenom zlatnim slovima S(ve)taja Mati Bozja Studenicskaja, nenadmasno u sveukupnom fresko slikarstvu pravoslavnog i katolickog sveta pomenutog razdoblja - nalazi se na dvostruko isturenom pilastru glavnog dela Bogorodice crkve manastira Studenice.

Ovaj dragoceni svetilnik srpskog srednjovekovnog slikarstva, upravo jedan od velelepkih koloristickih podviga, ostvarenih na zidovima prvobitnog hrama Bogorodice crkve, islikan je 1209. godine.

Poznato je da se retko koji grad ili znacajni manastir u Evropi mogao podiciti da u svojoj katedralnoj crkvi, na znacajnom mestu, ima naslikanu na zidu svoju veliku Bogorodicu s

detetom, jasno oznacenu imenom toga grada ili manastira.

U Srbiji doba Nemanjica od 12. do 14. veka samo je manastir Studenica imao svoju Bogorodicu i grad Prizren svoga Isusa Hrista, sa jasno naglasenim belim natpisom Isus Hristos Prizrenski, oko 1309, to jest sto godina posle Bogorodice Studenicke.

Retka predstava Bogorodice

Lik Bogorodice Studenicke ukrasen je velikim oreolom, u vidu kruga ispunjenog zlatom i oivicenog tamnocrvenom debljom linijom i tanko belom, kao poslednjim kruznim ukrasom. Bogorodica na krilu drzi Isusa Hrista. Ona ima tamnovioletni maforion (gornja haljina koja pokriva i glavu sa otvorom za lice) i donju plavu lazurnu haljinu s crnim linijama koje oznacavaju nabore. Okvir maforiona za lice oivicen je uskom oker trakom od cela do ispod vrata. Tri polukruzne deblje linije, kao nabori maforiona na vrhu Bogorodicine glave, jasno se uocavaju.

U prvom, naglaenom polukrugu, iznad Bogorodicinog cela, naslikan je ukras u vidu izduzenih listica, bez peteljki, zlatom izveden, sa po cetiri kratke crtice izmedju dva listica. Ispod otvora za lice sa maforiona vidi se da je glava Bogorodice zabradjena belom maramom, sa plavim dvema i trima linijama, na podjednakom rastojanju. Takav prikaz marame ne moze se nigde sagledati.

U spustenoj desnoj ruci, kojom pridrzava svoje dete na grudima, Bogorodica ima svijenu belu maramicu.

Hristos decak ima oker odezdu, srafiranu zlatnim crticama. Njegov oreol oko glave je znatno manji od Bogorodcinog, ali u njemu je jasno naglasen zlatni krst, oivicen crvenim linijama.

Zasluga svetog Save

Pozadina ove izuzetno retke predstave Bogorodice je lazurno plava, sa debljom bordurom tamnocrvene boje, duz leve i desne ivice spomenutog dela snaznog jugozapadnog pilastra. Odvec znacajan natpis koji kazuje da je to "Svetaja Mati Bozja Studenickaskaja" izveden je krupnim zlatnim slovima, levo i desno od Bogorodicinog oreola.

Poetika likovnosti "Svete Mati Bozje Studenickske" ostvorena je zaslugom svetog Save, jer je on po dolasku u manastir Studenicu, kada je 1207. preneo mosti svoga oca svetog Simeona Nemanje iz Hilandara na Svetoj Gori u Studenicu, nastojao da iguman poslednje zaduzbine njegovog oca ima zvanje arhimandrita, kakvo je i on tada imao. Poslednji cin svecanog proglasenja za igumana-arhimandrita, po njegovom ukazu, posle svete sluzbe u oltaru, glasi:

"I prilazi drzavni gospodin (vladar - pr. R. N.) sve Srpske zemlje i uzima ga za ruku od svetih dveri i privodi ga PRESVETOJ (Svetoj Mati Bozjoj Studenickskoj - pr. R. N.) i uzevsi zezao kao iz ruke same Presvete daje ga igumanu. I vodeci postavlja ga na igumanski presto i kaze mu 'Dostojan', i celivaju ga prvo vladar, potom episkop (raski - pr. R. N.), zatim ostali casni starci po redu i pevaju kondak Zlatoustu, glava cetvrta, 'Sa nebesa pobedu primi' i potom jekteniju i otpust. I zatim se slavi vladar, a onda arhimandrit postavljeni".

"Svetaja Mati Bozja Studenickaskaja" bila je i ostala velika svetinja manastira Studenice. Nedavno je zaslugom slikarskog konzervatorskog ateljea Republickog zavoda za zastitu spomenika kulture Srbije ociscena od cadji i prljavstine i u celosti je obezbedjena za duzi niz godina njena prelepa koloristicka vizija.

Radomir NIKOLIC

Slika 1: Majka Bozja Studenicka

Slika 2: Isus Hristos Prizrenski

KONACNI OBRACUN S TERORIZMOM

IZRUCENJA AMERIKANCIMA

Vashington, 5. januara (Tanjug)

Sjedinjene Americke Drzave su se dogovorile sa Pakistanom da im ta zemlja izruci nekadasnjeg talibanskog ambasadora u Pakistanu mula Abdula Salama Zajefa.

Zajef ce tako biti jedan od najvisih talibanskih funkcionera koji je dopao u ruke Amerikancima, javila je iz Vasingtona agencija Asosijeted pres, pozivajuci se na neimenovanog, visokog americkog funkcionera.

Pakistan je Amerikancima takodje izrucio jednog clana Al Kaide koji je za tu teroristicku organizaciju Osama bin Ladena vodio centre za obuku u Avganistanu, rekao je taj americki funkcioner koji je zeleo da ostane anoniman. Prema njegovim recima, radi se o Ibn Al-seiku al-Libi koji je doveden u Kandahar na ispitivanje. Al-Libi bi, dodao je on, mogao da otkrije

mnoge vazne podatke vezane za mrežu Al Kaida.

Sto se tice Abdula Salama Zajefa, njega su ispitivali pakistanski obavestajci u pritvoru u gradu Pesavaru. Neimenovani americki izvor kaze da za sada nije poznato gde ce Zajef biti prebacen. Agencija AP navodi da se vecina zarobljenih talibana i clanova Al Kaide drzi u avganistanskom gradu Kandaharu, gde su americki marinci napravili poseban zatvor. Zajef je, podseca AP, bio najizlozeniji predstavnik talibanskog rezima tokom americke antiteroristicke vojne kampanje u Avganistanu, s obzirom na to da je iz Pakistana drzao konferencije za novinare. Nakon pada talibanskog rezima pocetkom decembra, Zajef je u Pakistanu zatražio azil.

U avganistanskoj prestonici Kabulu, ministar za planiranje Hadzi Muhamed Muhakek nazvao je Zajefa kriminalcem.

"On je bio centralna figura, clan unutrasnjeg kruga talibanskog rezima i izvesno je da je pocinio zlocine protiv covecnosti - u svetu, i u Avganistanu", smatra Muhakek. "Bio je deo vodjstva avganistanske Al-Kaide".

Pakistan je bio zemlja koja je najvise podrzavala talibane, i to sve dok nije napravio sporazum o saradnji sa SAD u vezi sa njihovom kampanjom u Avganistanu.

U poslednjim mesecima talibanske vlade u Avganistanu, odnose sa tom zemljom su prekinule jedine dve zemlje koje su s njom imale diplomatsku saradnju - Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati. Tako je izvesno vreme mula Abdul Salam Zajef bio jedini zvanicni predstavnik talibana u inostranstvu.

Amerikanci trenutno drze u svom pritvoru 270 talibana i pripadnika Al Kaide. Njihov prevashodni cilj je i dalje hvatanje vodje Al Kaide Osame bin Ladena, za kojeg smatraju da je glavni organizator teroristickih napada na Njujork i Vasington u kojima je 11. septembra poginulo vise od 3.000 ljudi.

OSAMIN COVEK IZ KELNA

U skoro desetogodisnjim americkim poterama za Osamom bin Ladenom, Nemacka je, sticajem okolnosti, najpodesniji teren. Iz dva razloga. Prvo, u tek ujedinjenoj Nemackoj americkim sluzbama, koje su 45 godina nadzirale svaku stopu zapadnog dela, dodatni prostor se otvorio preuzimanjem arhiva, dosijea i operativaca tada raspustenog istocnonemackog policijskog aparata. Drugo, Nemacka odavno uziva izuzetno poverenje i naklonost islamskog, narocito arapskog sveta; 200 godina Nemacka, za razliku od drugih velikih sila, nije ratovala niti se sukobljavala sa islamskim drzavama, nekima je strateski saveznik, drugima tradicionalni partner, a svima i - utociste.

Amerikanci, duboko upleteni na nemackoj sceni, imali su to u vidu kada im je Bin Laden zasmetao. Trag je iskrsnuo u Nemackoj.

"Kalif" sa Rajne

Posle serije arapskih diverzija - prvi teroristicki napad na Svetski trgovacki centar u Njujorku 1993, dva atentata u Saudijskoj Arabiji, ubistvo pet Amerikanaca u Rijadu 1995. i pogibija 19 americkih pilota u Darhamu 1996, eksplozija na otvaranju Olimpijade u Atlanti 1996 - americka istraga vodjena je jos diskretno. Nisu javno prozivali Bin Ladena, ali su ciljali na njega.

I upravo tada je glavar turske verske i politicke zajednice u Nemackoj Muhamed Metin Kaplan, samozvani "kalif iz Kelna", uspostavio direktan kontakt sa Osamom bin Ladenom, sakrivenom u Avganistanu.

Hodocasce sa Rajne, iz turskog "kalifata u Kelnu" cak do Hindukusa, tesko je moglo ostati neprimeceno. Policija u Kelnu bdi nad emigrantskim "kalifom", Muhamedom Metinom Kaplanom, koji u Nemackoj uziva azil posto mu u zavicaju, u Turskoj, gde je optuzen za veleizdaju, preti smrtna kazna.

U prolece 1997. "kalif iz Kelna" povezao se sa Osamom bin Ladenom. Delegacija iz "Kelnskog kalifata" krisom je posetila sefa teroristicke grupe "Al Kaide" u njegovom skrovistu u Avganistanu.

Jos pre desetak godina je turski doseljenik Cemaletin Kaplan proglasio "kalifatsku drzavu" u Kelnu, gde se nastanilo vise hiljada Turaka, a sebi dodelio titulu "emir pravovernika i kalif muslimana u Nemackoj i drugim drzavama". Posle oceve smrti 1995, titulu "kalifa" nasledio je sin Metin Kaplan (44), fanaticni fundamentalista, koji sada uziva podrsku direktno od Bin Ladena.

Medju glavarima dvadesetak turskih emigrantskih grupa u Nemackoj ima i otvorenog rivalstva. "Kalif iz Kelna" Metin Kaplan je 1996. pozivao i podstrekavao svoje sledbenike na ubistvo rivalskog "kalifa iz Berlina" Halila Ibrahima Sofua. Osam meseci docnije Sofu je ubijen. Atentator nije pronadjen, ali je rival, "kalif iz Kelna", krajem prosle godine u Diseldorfu osudjen na cetiri godine zatvora - zbog podstrekivanja.

Tragovi islamista

Osuceni Kaplan je u diseldorfskom zatvoru, tokom dve godine, bio kooperativan, sto je policiji, i americkoj, pruzilo uvid u Bin Ladenovu taktiku, teroristicku mrežu, pa i u skrovista u Avganistanu. Samozvani "kalif iz Kelna" vec je izdrzao dve trecine kazne i nemacke vlasti su spremne da ga puste, ali on nece da izađe iz zatvora.

Turske verske zajednice u Nemackoj veoma aktivno deluju na islamizaciji sredine u koju su se doselili. U Nemackoj danas zivi 3,3 miliona muslimana, od toga Turaka ima vise od dva miliona, koji se opiru integrisanju u tamosnje drustvo. Nikad u evropskoj istoriji nije u Nemackoj zivelo toliko Turaka kao danas, a svih muslimana ima cak znatno vise nego, recimo, u islamskoj Albaniji ili u novoislamizovanoj bosanskoj federaciji. Iako su razvrstani u 19 udruzenja, Turci u Nemackoj su ne samo duboko prozeti islamom, nego sanjaju da islamizuju i evropsko okruzenje. Nemacke vlasti smatraju da medju tim muslimanima ima oko 2.500 ekstremista koji su pritajeni i povezani sa teroristickim podzemljem. Turci u Nemackoj su organizovani u 2.400 dzamijskih zajednica: Islamski savet u Bonu ima 900 dzamija, Centralni savet muslimani 500 dzamija, grupa Mili Geris ("Nacionalni pogled na svet") obuhvata 65 hiljada clanova, 250 hiljada simpatizera, 2.100 ogranaka i 550 dzamija, Savez islamskih kulturnih centara 300 dzamija, a najuticajnija je Tursko-islamska unija sa 72 dzamije. U javnosti se, medjutim, najvise procuo "kalif iz Kelna", koji pored kontakata sa Bin Ladenom u Avganistanu ima veze i sa islamistickim grupama i aktivistima, sa pritajenim mudzahedinima. Americki agenti FBI, koji sada u velikom broju istrazuju po Nemackoj u sopstvenoj reziji, racunaju na to da ih pukotine u nemackoj

istrazi mogu navesti da teroristima brze udju u trag. Mozda je to i samo podela uloga.

Muslimani u Nemackoj ne kriju da sa ubrzanim porastom svoje populacije povecaju i ambicije da udju u nemacki parlament - jer za sobom imaju vise vernih pobornika nego sve nemacke stranke zajedno clanova. Nemacke vlasti, politicari, sociolozi i policija, kao i americki partneri koji zajedno istrazuju militantnu scenu islamista - ostaju u nedoumici.

Bozidar Dikic

BIN LADENOV I SARADNICI PRETE I AJA SOFIJI

Ankara, 5. januara (Tanjug)

Saradnici saudijskog disidenta Osame bin Ladena planirali su da zauzmu crkvu Aja Sofiju u Istanbulu koja se smatra najvećim svetilistem istocnog hriscanstva kako bi na taj nacin skrenuli paznju svetske javnosti na stvaranje nepostojeće "federalne islamske drzave Anadolije", saopstili su danas predstavnici turskih bezbednosnih sluzbi.

Kako je javila ruska novinska agencija Itar-TASS, ta informacija je pribavljena od jednog Bin Ladenovog saradnika koga je uhapsila nemacka policija.

Taj izaslanik je poslat u Nemacku da razmotri plan zauzimanja Aja Sofije, sa islamskom organizacijom AFID koja deluje u toj zapadnoevropskoj zemlji.

Prema saznanjima turskih vlasti, napadaci su planirali da posto zauzmu Aja Sofiju na njenom krovu istaknu zastavu "federalne islamske drzave Anadolije", naveo je taj izaslanik.

Vodja AFID-a Turcin Metin Kaplan sada lezi u zatvoru u Nemackoj u vezi sa ubistvom politickog protivnika u Kelnu.

Tuzioci u Turskoj vode sudski postupak za tri krivicna dela protiv Kaplana i traze smrtnu kaznu za njega.

Ekstremni islamisti u Turskoj, kao i u drugim muslimanskim zemljama, ponovo teze da Aja Sofiju pretvore u dzamiju.

Prema agenciji Itar-TASS, Kaplan je poslednjih godina, inace, imao tesne veze sa Bin Ladenom.

Kaplan je navodno bio planirao da ustremi avion sa eksplozivom na mauzolej tvorca turske svetovne drzave Mustafe Kemala-Ataturka u centru Ankare, tokom svecanosti u novembru 1998. godine, ali je taj teroristicki pokusaj onemogucen.
